

Kronika

KONFERENCIJOS

LIUBLINO KONFERENCIJA APIE KULTŪRINĮ GYVENIMĄ JOGAILAIČIŲ DINASTIJOS REZIDENCIJOSE

2002 m. rugsėjo 5–8 d. Liubline (Lenkija) vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Jogailaičių dinastijos rezidencijų ir su ja susijusių didikų dvarų kultūra“. Konferenciją rengė Rytų ir Vidurio Europos istorijos ir kultūros dvasinis mokslinis centras (Leipcigas), bendradarbiaudamas su Liublino katalikų universitetu, Liublino Vidurio ir Rytų Europos institutu ir Lenkijos mokslų akademijos Kultūros istorijos komisija. Leipcige 1995 m. įkurto Rytų ir Vidurio Europos istorijos ir kultūros dvasinio mokslinio centro (Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas) pradžia siekia 1991 m. Tais metais panaikinti buvusios Vokietijos Demokratinės Respublikos Mokslų akademijos institutai; liko nemažai perspektyvių mokslininkų, kurių dalį 1995 m. pakvietė dirbti minimas Rytų ir Vidurio Europos istorijos ir kultūros dvasinis centras. Jį kuruoja Saksonijos mokslo ir meno ministerijos vadovybė. Centro uždavinys – studijuoti Rytų ir Vidurio Europos istoriją ir kultūrą nuo ankstyvųjų viduramžių iki XX amžiaus. Tyrimų erdvė – nuo Baltijos jūros iki Adrijos, tačiau ypač didelis dėmesys skiriamas Lenkijos, Bohemijos ir Vengrijos šalims. Centre dirba apie 50 mokslininkų; kviečiami ir kitų šalių mokslo atstovai.

1991–1992 m. Liubline įsteigtas Vidurio ir Rytų Europos institutas (Institut Europy Środkowo-Wschodniej) šiuo metu jungia 120 narių Lenkijoje ir užsienyje. Šiame institute bendradarbiauja istorikai, politologai, sociologai, teisininkai, kultūros srities specialistai, filosofai. Instituto direktorius Jerzy Kłoczowski, istorikas, Liublino katalikų universiteto profesorius. Savo veiklą Institutas taip apibūdina: „Institutas – tai nevyriausybinė organizacija, veikia draugijos pagrindais, ne tik padeda, bet ir inicijuoja įvairius mokslinių tyrimų sumanymus, kurių svarbiausias tikslas yra Vidurio ir Rytų Europos darbų ir kultūros iškelimas, Vidurio ir Rytų Europos praeities įvaizdžio ir dabarties reinterpretacija“. Liublino institutas siekia:

- išryškinti regiono istorinę ir kultūrinę specifiką parodant etninius ir religinius skirtingumus,
- parodyti, kad esama bendrų vertybių su Europa,
- pabrėžti tolerancijos ir demokratijos principo svarbą šiuolaikinės visuomenės raidai.

Ir Leipcigo centras, ir Liublino institutas, ir Liublino katalikų universitetas (pastarasis įkurtas 1918 m.) leidžia mokslines knygas, rengia konferencijas. Liublino institutas jau išspausdino Baltarusijos, Lietuvos, Lenkijos, Ukrainos istorijas, kurios, kaip teigiama, parašytos tose šalyse ir tik išverstos į lenkų kalbą.

Leipcigo centro iniciatyva 1999 m. Niurnberge buvo surengta konferencija „Jogailaičių dinastijos įtaka Vidurio Europos menui ir kultūrai“.

Šiais 2002 m. Liubline apie Jogailaičių dinastijos rezidencijų kultūrinį gyvenimą perskaityti 27 pranešimai. Jie buvo parengti vokiečių, anglų ir prancūzų kalbomis. Pranešimus skaitė mokslininkai iš Vokietijos, Lenkijos, Vengrijos, Čekijos, Švedijos, Anglijos, JAV ir Lietuvos. Kaip matome, į šią konferenciją buvo pakviesti ir Lietuvos mokslininkai. Lietuvai atstovavo trys Pilių tyrimo centro „Lietuvos pilys“ specialistai. Archeologės Daivos Steponavičienės pranešimo tema – „Pokyliai Lietuvos pilies rūmuose XV amžiuje“, archeologo dr. Gintauto Rackevičiaus – „Seni ir nauji faktai apie Trakų salos pilies vėlyvosios gotikos eksterjerą“ ir dr. Napoleono Kitkausko – „Lietuvos didikų kunigaikščių rezidencijos Vilniuje architektūros evoliucija“. Pastarajame pranešime kalbėta ne tik apie Vilniaus Žemutinės pilies renesansinių rūmų architektūros raidą, bet ir apie naujausius radinius, rodančius, jog Gedimino kalno vakarinėje papėdėje mūro statyba egzistavo XIII a. antrojoje pusėje–XIV amžiuje. Atkreiptas dėmesys, kad šių mūro statinių liekanos – tai Liublino konferencijoje aptarinėjamos Jogailaičių dinastijos pirmtakų – LDK didikų kunigaikščių Algirdo, Gedimino ir greičiausiai karaliaus Mindaugo – rezidencijų materialūs reliktai.

2002 m. Liublino konferencijos moksliniai vadovai: vienuolė profesorė Urszula Borkowska (Liublino katalikų universitetas) ir dr. Andrea Langer (Leipcigo universitetas / Rytų ir Vidurio Europos istorijos ir kultūros dvasinis mokslinis centras).

Dr. Napaleonas Kitkauskas

PASAULINĖS GYDYTOJŲ KATALIKŲ FEDERACIJOS (FIAMC) EUROPOS ASOCIACIJŲ VALDYBOS POSĖDIS VARŠUVOJE

2002 m. balandžio 11–13 d. Varšuvoje, piligrimų viešbutyje „Amicus“, įvyko Europos gydytojų katalikų asociacijų (FEAMC) valdybos posėdis, kuris prasidėjo bendra vakariene. Jos metu dalyvaujantieji susipažino vieni su kitais ir pabendravo.

Balandžio 12 d. posėdžiai prasidėjo Europos gydytojų katalikų federacijos kapeliono V.Pozaiko specialiai parašyta malda prancūzų kalba. Neatvykus FEAMC prezidentui prof. J.Marekui (Čekija), posėdžiams pirmininkavo viceprezidentas dr. H.Stevensas (Olandija). Generalinis sekretorius prof. A.Anzani (Italija) pateikė praėjusio posėdžio, įvykusio lapkričio 10 d. Kiolne, protokolą, trumpai jį aptarė. Buvo primintos tokios tada iškeltos problemos: kas yra gydytojas katalikas, kokios jo problemos? Jis turi nurodyti krikščioniškojo kelio problemas, turi duoti krikščionišką atsaką modernioms problemoms, ir ne tik esančioms Vakarų Europoje. Kalbėta apie eutanaziją ir kamienines ląsteles; būtina žinoti šias problemas tiriančių specialistų pavardes, geriau panaudoti tam tikslui internetą. Gydytojo pareiga – skelbti žmogaus ir jo gyvybės orumą, ginti kiekvieno žmogaus teises, neužmirštant ir komercinių problemų reikšmės. Primintas būtinumas visose Europos šalyse atstovauti savo asociacijoms susitikimuose, ir tai būtų galima veikti per šalių vyskupų konferencijas; siektina, kad mūsų atstovai dalyvautų sveikatos apsaugos sistemos srityje visame pasaulyje. Kiekviena asociacija turėtų pateikti nuveikto darbo metinę ataskaitą. Ne visos asociacijos pateikė atsakymus į išsiuntintą anketą. Kadangi Rytų Europos šalys nepajėgios mokėti nario mokesčio, jį padengs kitos šalys: Kroatiją ir Ukrainą – Olandija, Vengriją – Šveicarija (iš dalies), Rumuniją – Prancūzija (iš dalies).

Iždininkas prof. Ch.Brožeonas informavo apie finansinę FEAMC padėtį ir paragino įsiskolinusias asociacijas laiku atsiskaityti.

Dr. H.Stevensas paskaitė FEAMC prezidento laišką susirinkimo dalyviams. Jame prezidentas palinkėjo sėkmės rengiantis 2004 m. Bratislavos FEAMC kongresui ir numatant jame pranešimų tematiką. Linkėjo kuo daugiau dalyvauti 21-ajame pasauliniame FIAMC kongrese Seule.

Dr. P.Deschepperis (Belgija), kuris yra FEAMC valdybos atstovas FIAMC valdyboje, pranešė apie posėdį Romoje, įvykusį 2002 m. kovo 8–9 dienomis. Generalinis FIAMC sekretorius dr. F.Blinas dalyvavo tarptautinės ligonių dienos minėjime 2002 m. vasario d. Indijoje, aplankė Bombėjuje esantį FIAMC bioetikos centrą (jo e-mail adresas: <http://members>).

rediff.com/fbmec/). Šventojo Sosto atstovas FIAMC valdyboje tėvas Pinto baigė savo antrąją kadenciją. Dabar yra trys kandidatai: tėvas Pinto, V.Pozaiakas, Miranda (meksikietis, gyvenantis Romoje). Dr. S. Castellvi pateikė FEAMC valdybos posėdžių, įvykusių Mančesteryje ir Kiolne, ataskaitą, Ukraina buvo priimta nariu į FIAMC. Togas nebuvo priimtas nariu į FIAMC, nes jų atstovas reprezentavo medicinos seserų organizaciją. Pasiūlyta jiems įkurti gydytojų katalikų skyrių. Australijos gydytojų katalikų veikla yra susilpnėjusi dėl jos vyresnio amžiaus narių neaktyvumo. Siūlyta suaktyvinti veiklą, įtraukiant jaunesnius gydytojus. Dr. Junge atstovauja FEAMC Suvienytųjų Nacijų atstovybei Ženevoje. Viceprezidentas dr. Isajevas (USA) padėkojo už pareikštas užuojautas, gautas iš viso pasaulio gydytojų katalikų asociacijų dėl tragiškų įvykių 2001 m. rugsėjo 11 d. JAV (Niujorke, Pentagone). Lankydamasis 2001 m. liepos mėn. Ukrainoje, jis susitiko su naujai įsteigtos gydytojų katalikų asociacijos atstovais. Kalbėta apie homoseksualizmo problemą Bažnyčioje. JAV gydytojų katalikų asociacija paskelbė straipsnį „Homoseksualizmas ir tikėjimas“. Su juo galima susipažinti internete (<http://www.cathmed.org>). FEAMC prezidentu antrajai kadencijai sutinka būti prof. G.Gigli. Popiežiaus Jono XXI dovana (šis popiežius buvo ir oftalmologas) – medalis ir 1000 dolerių skiriamas dr. Salvino Leone – už darbą „Medicinos deontologijos etniniai pagrindai Šventajame Rašte“. Nutarta, kad kitas FIAMC kongresas vyks Barselonoje arba Beirute.

Dr. Pahunkova supažindino su žmogaus teisių konvencijos svarstymo Europos Taryboje išvadomis. Europos Taryba yra Europos šalių asociacija; ji buvo įsteigta po Antrojo pasaulinio karo 1949 m., tikslas – apsaugoti ir įteisinti žmogaus teises ir žmogaus esybės orumą. Ši Taryba buvo steigiama drauge su Europos Sąjunga ir Europos Komisija, kurių tikslas – daugiausia ekonominiai reikalai. Šiuo metu Europos Tarybai priklauso 43 Europos šalys. Tarybos būstinė yra Strasbūre. Taryba dirba padedama Parlamentinės Asamblėjos, Ministrų Komiteto (valstybių narių užsienio reikalų ministrai) ir Tarybos Generalinio sekretoriaus. Jau prieš dešimt metų Parlamentinė Asamblėja rūpinosi konfrontuojančiomis su žmonija problemomis, kylančiomis dėl medicinos ir biologijos mokslų laimėjimų. Buvo įkurtas Bioetikos ekspertų komitetas, vėliau pavadintas Bioetikos reglamento nustatymo komitetu. Jis yra interdisciplininis tarptautinis organas, susidedantis iš medicinos, biologijos, teisės, filosofijos ir moralinės teologijos ekspertų. Kadangi Europos ir kitose šalyse prasidėjo debatai aktualiais bioetinėmis klausimais, todėl buvo stengiamasi sukurti nacionalinius įstatymus dėl šių problemų; kilo būtinumas juos suderinti. 1994 m. buvo parengtas pirmosios konvencijos pavyzdys ir pateiktas svarstyti Parlamentinei Asamblėjai. 1996 m. buvo sukurtas

baigiamasis projektas ir 1997 m. balandžio 4 d. Oviede (Ispanija) pateiktas pasirašyti. Iki 2001 m. šią konvenciją pasirašė ir ratifikavo šios šalys: Čekija (2001-10-01), Danija (1999-12-01), Graikija (1999-12-01), Gruzija (2001-03-01), Portugalija (2001-12-01), Rumunija (2001-08-01), San Marinas (2001-12-01), Slovakija (1999-12-01), Slovėnija (1999-12-01), Ispanija (2001-03-01), Prancūzija (tik pasirašė 1997-04-04), Lenkija (tik pasirašė 1997-05-07), Lietuva, Latvija (1997-04-04). Ratifikuotos konvencijos įstatymai viršija nacionalinius įstatymus ir todėl pastarieji turi būti suderinti su konvencija. 2001 m. birželio mėn. 5-8 d. Strasbūre įvyko 20-asis Bioetikos reglamento nustatymo komiteto posėdis. Jame dalyvavo 41 Europos valstybės atstovai ir 10 stebėtojų iš kitų pasaulio šalių. Lietuvai atstovavo dr. E.Gefenas (Lietuvos nacionalinis biomedicininės etikos komitetas). Yra priimti 1997 m. gegužės mėn. Strasbūro konvencijos visų straipsnių paaiškinimai. Šiuo metu interdisciplininės ekspertų grupės rengia medicininių tyrimų, organų transplantacijos, biotechnologijos, embriono apsaugos, reprodukcinio klonavimo draudimo protokolus.

Toliau posėdžiuose buvo aptariamas 2004 m. Bratislavoje įvyksiantis FEAMC kongresas, kurio tematika - „Gydytojai katalikai XXI amžiuje“, numatyti pranešimai (amžiaus problemos, medicina ir dekalogas, medicinos pokyčiai naujajame amžiuje, teisė į vaiką, homoseksualizmas ir kt.).

Aptartas XXI pasaulinis FIAMC kongresas Seule (2002-09-02-04). Jo tematika - „Gydytojai katalikai ir jų misija sveikatos apsaugos srityje“. Buvo pateikta konkreti kongreso programa. Organizuojamos ir turistinės kelionės. Visą informaciją apie kongresą galima rasti internete (www.fiamc2002.or.kr).

Buvo pristatytas Šventojo Sosto nutarimas dėl emigrantų reprodukcinės sveikatos. Kitas FEAMC posėdis įvyks 2002 m. spalio mėn. Romoje. Posėdžiai buvo baigti ta pačia malda, kaip ir pradėdant posėdžiauti, tik anglų kalba.

Vakare buvo šv. Mišios šv. Stanislovo Kostko bažnyčioje šalia viešbučio. Šventoriuje yra palaidoti kunigo J.Popieliuskos palaikai (kunigas buvo nukankintas ir nužudytas 1984 m. to meto Lenkijos saugumiečių). Yra pastatytas paminklas - didžiulis akmeninis kryžius. Po šv. Mišių pagerbėme nukankintojo ir neseniai paskelbto Palaimintuoju atminimą. Jau sutemus važinėjome autobusu po Varšuvą, pėsčiomis perėjome senamiestį ir po viso to lankėmės Lenkijos gydytojų namuose-klube. Čia susitikome su Lenkijos gydytojais. Sužinojome, kad iš 110 000 gydytojų, esančių Lenkijoje, tik apie 2000 priklauso Gydytojų katalikų asociacijai.

*Prof. habil med. dr. Leonas Laimutis Mačiūnas
Europos gydytojų katalikų asociacijos valdybos narys*

ĮSPŪDŽIAI IŠ TARPTAUTINĖS MOKYKLOS LENKIJOJE

Rugsėjo pabaigoje grįžau iš tarptautinio renginio – IV mokyklos (Workshop) FAMO-2002 (Fizyka Atomowa Molekularna i Optyka), kuri vyko kurorte panašiu į lietuvišką pavadinimu Jurata, esančiame siaurame pusiasalyje tarp Gdanskio įlankos ir Baltijos jūros.

Buvusios Sovietų Sąjungos sąjunginėse konferencijose ir seminaruose dalyvauju nuo 1962, o tarptautinėse – nuo 1978 metų. Lygindamas tokių renginių pobūdį, raidą ir savo įspūdžius, norėčiau pasidalyti tam tikromis bendromis išvadomis.

Šie renginiai paprastai būna dvejopi – arba platūs apžvalginiai, apimantys kurią nors vieną mokslo sritį, arba specializuoti – apsiribojantys siauresniu mokslo padaliniu. Abiem atvejais pateikiami platūs stendiniai pranešimai, iš kurių turbūt gaunama daugiausiai konkrečios informacijos.

Žodiniai pranešimai paprastai ribojami 10–15 minučių; tai pravartu ir pranešėjams, ir klausytojams, nes pranešėjus skatina glaustai suformuluoti problemą ir nagrinėti tik esminius darbo momentus. Apžvalginiams pranešimams skiriama 30–60 min. Jų skaičius ribojamas, kad darbotvarkė nebūtų perkrauta. Tokių pranešimų efektyvumas tiesiogiai priklauso nuo pranešėjo gebėjimo išskirti svarbiausias idėjas, rezultatus ir apžvelgti jų raidą. Mokyklos tipo renginiai nedaug skiriasi nuo apžvalginių konferencijų, tik jie, matyt, turėtų ribotis siauresne sritimi. Visais atvejais suprasti medžiagą labai padeda renginiui išspausdintos pranešimų tezės.

FAMO-2002 šiais atžvilgiais šiek tiek skyrėsi nuo tradicinių renginių. Tematika čia apėmė mažiausiai tris sritis; tai matyti jau iš pavadinimo. Be to, buvo supažindinama tiek su eksperimentiniais, tiek su teoriniais darbais, tarpusavyje beveik nesusijusiais. Žodiniai pranešimai trukdavo nuo 9 iki 20 val. vakaro, o vienintelė stendinių pranešimų sesija – nuo 20 val. 30 min. iki vėlyvo vakaro. Daugumos pranešimų trukmė 30–40 min. ir tik nedidelė dalis – po 15 min. Kaip ir kiek šiomis sąlygomis buvo galima pateiktą FAMO medžiagą suvokti?

Deja, dauguma pranešėjų skubėdami stengėsi pateikti kuo daugiau faktų, net techninių detalių. Todėl pagrindinę mintį ir rezultatų prasmę dažnai sunkoka buvo suvokti. Trukdė ir menkas mano gebėjimas pagauti pranešimo turinį iš angliškos greitakalbės. Todėl teko orientuotis iš ekrane rodomų skaidrių.

Imponuojanti buvo naujausių darbų pažanga ir tobula eksperimentų technika. Tačiau man atrodo, kad klausytojams būtų buvę daugiau nau-

dos, jei vietoj skubaus ir smulkaus darbų dėstymo auditorijos dėmesys būtų koncentruojamas į svarbiausias idėjas, pasiekimus ir jų raidą.

Iš tikrųjų buvo įmanoma geriau susipažinti tik su tais darbais, kurie yra artimesni klausytojui. Nesuskirsčius darbo sekcijomis ir esant perkrautai darbotvarkei, buvo sunku išlaikyti sukauptą dėmesį ir geriau susiorientuoti.

Pirmą kartą dariau 40 min. apžvalginį pranešimą „Atominės analizinės emisinės spektrometrijos tyrimų kryptys Lietuvoje“ („Trends of investigations of atomic analytical emission spectrometry in Lithuania“). Teko apžvelgti maždaug 40 metų laikotarpio šios srities raidą ir rezultatus. Tai man buvo sunki ir atsakinga užduotis. Juolab kad vykau vietoj Teorinės fizikos ir astronomijos instituto direktoriaus akad. Z.Rudziko. Rengdamasis pranešimui ir rašydamas ta tema straipsnį, galėjau geriau įsigilinti į šią sritį, kurioje dirbu. Dalyvavimas FAMO-2002 man buvo tikrai naudingas, turbūt labiau negu mano klausytojams. Kai kurie pristatyti darbai, atlikti pasenusia technika, savo tematika tarp naujausių pasiekimų turbūt atrodė kaip anachronizmas. Tačiau tai atspindi techninį buvusios Sovietų Sąjungos atsilikimą, nuo kurio iki šiol dar negalime atsipalaiduoti. Vis dėlto to esu nuoširdžiai dėkingas akad. Z.Rudzikui ir FAMO-2002 organizaciniam komitetui, sudariusiems man progą šiame renginyje dalyvauti.

Dr. Julius Šalkauskas